

STIRPIVM HISTORIÆ
PEMPTADIS SEXTÆ
LIBER SECVNDVS,
DE FRVTICIBVS NON SPINOSIS.

PRÆFATIO.

ASPINOSIS fruticibus ad non spinosos transeundum, quorum non exiguus numerus occurrit: sed tamen non omnes veteribus cognitos describere instituimus, sed quorum notitia ad posteritatem peruenit, vel quos cognoscere refert. Superiori autem libro finem imposuit Genista spinosa, huius vero initium non spinosa exhibet Genista.

DE GENISTA.

CAPVT I.

Genista cum rapo.

Genista Italica.

FRVTICOSA stirps Genista est: caules aut potius tenues caudices habet ligno-
fos, à quibus plurimæ tenues sparguntur virgulæ angulosæ, virentes, lentæ,
& flexi neque faciles, non rarò quoque in alas diuisæ; circa quas folia exi-
gua, obscure virentia, & flosculi eleganti colore lutei, & tandem siliquæ planæ
per maturitatem nigricantes, veluti Faselii siue Bonæ dictæ, in quibus semina
plana, dura, subruffa, Lentibus minora: radix dura & lignosa fibras quasdam obliquas subinde
à se dimittit. Attollitur autem Genista frequenter in satis magnam altitudinem, hominis
staturam attingens: floribus hæc multis sæpe grauida; quandoque verò humilis permanet,
quæ rarò florifera. Huius verò radicum fibris adnascitur quod Rapum appellant Genistæ.

Est autem hoc tuberosum quoddam, turbinatum, subnigricantibus squamis opertum, ^{Rapum}
pulpa interiore sublutea, à quo caulis assurgit dodrante breuior, floribus circa fastigium sub- ^{Genistæ.}
candidis, Lamij ferè æmulis, succedentibus oblongis, crassis, teretibus, non tamen magnis lo-
culis,

culis, in quibus semina minutissima & superuacanea. Tota autem facie istud Orobanchen Dioscoridis refert, lib. 111. Pempt. 1111. descriptam: hoc solo ab ea differens, quod non inter Legumina exeat: sed è fibris radicum Genistæ, quibus adhærescit.

Nascitur Genista in Germania, inferiore præsertim, frequentissima aridis, incultis ac desertis locis, tum & iuxta siluarum & agrorum limites: & quæ humilior est rapumque ferens, macro, tenui, ac arenoso solo gaudet.

2. Præter verò hanc & alia elegantior Genista est, ramuli siue virgæ cuius virentes quoque, lentæ similiter, & ad vincendum accommodæ, paucis adè foliis conuestiuntur, vt nudæ ferè appareant: circa harum autem fastigia flores spicato ordine exeunt, eleganter quoque lutei, odorati, maiores quàm prioris, siliquæ verò & nigræ, planæ, & longiores.

Hæc Italiae indigena est: fertur & in Hispania prouenire: apud Belgas verò hortensis.

3. Iam & hirsuta quædam Genista est, candidioribus ac mollioribus foliis, qualis in Hispaniæ nonnullis regnis, & præsertim iuxta Calpem nascitur. Meminit huius Titus Calphurnius Bucolicôn Ecloga secunda sic scribens:

*Cernis ut, ecce pater, quas tradidit Ornite vacca,
Molle sub hirsuta latus explicuere Genista?*

Floret Germanica Genista sub finem Aprilis, aut Maio mense, atque tunc rudimenta florum adhuc virentia, prius videlicet quàm lutea fiant, decerpta, muria aut sale condiuntur, quæ postea elota & decocta Capparorum in obsoniis loco habentur, nec minore cum suavitate manduntur.

Siliquas cum maturis seminibus Augustus mensis præbet. Rapum Iunio præcipuè mense apparet ac conspicuum est.

Italica Genista seriùs quidem, sed diutiùs in Belgio floret.

Appellatur autem hic frutex à Latinis quidem Genista, aut, vt quidam volunt, Genesta: Italis *Genestra*: Hispanis similiter *Genestra*, aut *Giestra*: Germanis *Psriemen*: Belgis *Bzem*: Gallis *Genest*: Anglis *Boome*.

At Genistæ virgæ, flores, ac semina excalfaciunt ac resiccant secundo ordine: tenuis quoque sunt essentia, & expurgandi ac aperiendi vim obtinent: & præcipuè semen quod siccius est, minusque excrementitiis humiditatibus redundat.

Decoctum virgularum & cymarum Genistæ, hepar, lienem, & renes expurgat ac aperit: per aluum aquosos humores detrahit, hydropicis idcirco auxiliare, præsertim ex vino, reliquis ex aqua vtilius. Ad eadem commendatur & semen.

Paratur verò & ex Genistæ ramulorum ac virgultorum aridorum & combustorum cinere cum vino tenui albo, cuiusmodi Rhenanum est, lixiuium, quod ad Cachexiam & Leucophlegmatiam à nonnullis valdè commendatur: & potenter quidem hoc aquosos ac serofos humores cum vrina & per vesicam expellit, sed & acrimonia sua interna viscera quandoque & lædit & exedit.

Mesues floribus ac ramulis humiditatem ait incidentem adesse, sed excrementosam, & ob id vomitoriam: & stirpem omnibus suis partibus conturbare, prouocare, incidere, attenuare, pituitam & crudam materiam à iuncturis cum violentia vomitione ac deiectione expurgare. Videntur autem ista non de Genista, sed de Sparto scripta, quod per superna Hellebore ritu purgare, auctores sunt Dioscorides & Plinius. Addit verò de Mesues Genistam calculum frangere renalem atque vesicæ, neque permittere vt in his materia diutiùs hæreat, aut in calculum durecat.

Flores exigui muria conditi, & pro obsonio mansi, languentem excitant appetentiam, & hepatis ac lienis infarctus expediunt. Iidem completæ maturitatis cum axungia porcina triti ac permisti, dolores podagricos lenire feruntur. Mesues verò hos cum melle rosato, aut ouo strumas scribit resoluere.

Rapum Genistæ in vino decoctum ad renum & vesicæ dolores commendatur, vrinas promouet, calculos dissoluit & expellit. Succus è recenti rapo Genistæ expressus, recentia vulnera glutinat, vetera & sordida expurgat: vlcibus quoque malignis ac diuturnis prodesse recentiores affirmant.

De Genista tinctoria. CAP. II.

FOLIOSA hæc Genista ampliùs est quàm præcedentes, humilior tamen & rarè rectè asurgens, sed ad latus declinans: sarmentosas quoque ac tenues herbaceas virgulas à caudice exiguo & lignoso promit, foliis circumuestitas multis virentibus, latioribus, langioribusque quàm vulgaris, flores circa fastigia copiosi, pulchrè lutei, quales Genistæ: siliquæ quoque eiusmodi: semen non abfimile: radix lignosa.

Pluribus

Genista tinctoria.

Genistæ tinctoriæ altera icon.

Genista humilis.

Pluribus per vtramque Germaniam prouenit locis incultis, quandoque humentibus aut vmbrosis: siluas quoque ac montosa non raro subiti Italiae quoque haud incognita.

Iulio & Augusto cum flore reperitur: atque tunc à nonnullis ad tinctoræ vsum colligitur ac subsecatur.

Clusius & alteram huius speciem exhibet magis fruticosam & altiorem, & ad duorum cubitorum altitudinem rectè assurgentem: cuius caudex enodis, digitum crassus, candicante obducitur cortice, ramosque multos spargit fragiles, circa quos folia Lini, supernè virentia, inferius incana ac resplendentia: flores spicati, Genistæ tinctoriæ æmuli. Hanc autem in Murciano Hispaniæ regno secus vias à se conspectam, & mense Martio cum flore repertam refert.

Est verò & inter Genistas quædã omnino humilis, ac terræ superficiei incumbens, cuius cauliculi in membranofam latitudinè exteli, folia oblonga referunt, à quibus & deinde alij enascuntur, & ab his rursus alij, nec finis donec ad fastigiū peruentum: folia autem nulla habet alia. ex horum fastigiis emicant flosculi lutei veluti Genistæ, sed minores; & siliquæ exiguæ, radix tenuis est.

Harum autem Genistarum priorem plerique florem appellant tinctorium: rectius verò Genista tinctoria dicitur. Meminit huius Plinius:

SS 4

Tin-

2.

3.

1.

Tingendis, inquit, vestibibus nascentes Genistæ: lib. xvi. cap. xviii. Germanis *Ferblumen*/*Heydenschmuck*: Belgis *Acherben*: Italis (ni fallor) *Cerretta*, *Braglia*, & *Cosaria*, vt cap. de *Lysimachia* Matthiolus scribit: Anglis *Steweed*.

2. Altera ab Hispanis *Scoba* nominatur.

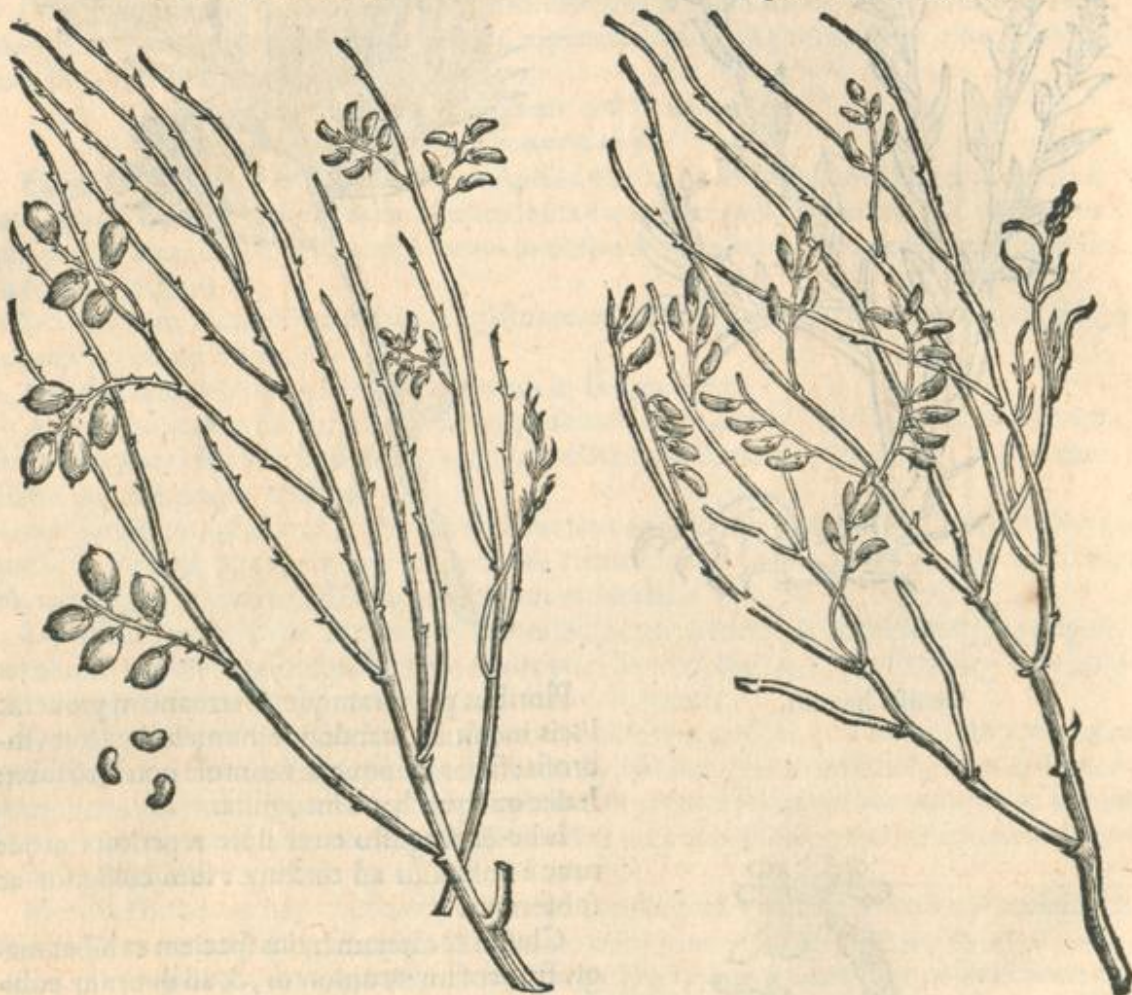
3. Tertia à nonnullis Genista humilis vocatur: à Germanis *Erdspriemen*, hoc est, terrestris Genista, siue *Chamægenista*.

Sapore autem Genista tinctoria amaro, Genistam priorem refert. proinde & secundo excessu calida siccaque: existimatur verò & reliquis facultatibus ei assimilis.

De *Sparto frutice*. CAP. III.

Spartum frutex maius.

Spartum frutex minus.

DVPLEX Spartum est: vnum frutex, alterum herba.

Spartum frutex Genistæ, quam Itala terra producit, virgalis similis est; quæ virentes, striatæ, tenues, & ad nexum flexumque faciles ac expeditæ sunt. Folia ei nulla, nisi prima germinatione, quæ paruula & citò defluunt: flores in lateralibus pediculis spicato exeunt ordine lutei: lobi qui succedunt rotundis oblongiores, minoribus *Bonis* siue *Fafelis* (quos *Dioscorides* *Phasiolos* nominat) adèd similes, vt sublato pediculo, ab huiusmodi *Fafelis* non mox discernantur; in quibus semen durum ac nigrum: radix lignosa.

In Hispaniæ prouinciis *Spartum* nascitur, & vno loco altius ac fruticosius, altero verò humilius, cuius tamen lobi maiores sunt.

Græcis *αρδρον* ac *αρδρον* dicitur: Latini iisdem vocibus vtuntur, modò *Spartum*, aliàs *Spartium* nominantes: Hispani *Retama* vocant.

Sparti autem, quo vites alligantur, tum fructus, tum virgarum succus non instrenuè trahentis est facultatis: sic *Galenus*. *Dioscorides* verò, *Semina*, ait, & flores cum melicrato quinque obolorum pondere pota, purgant per superiora vehementer, veluti *Helleborum*, sed tutò, ac citra periculum: semen per inferna purgat.

Ramorum in aqua maceratorum ac tusorum extractus succus, ischiadicis & angina laborantibus auxiliatur, si quantù cyathus manè bibatur. Quidam verò hos ramulos marina aqua macerantes, ischiadicis per clysterem iniiciunt: educunt autem sanguinea & strigmentosa.

De

De Sparto herba. CAP. IIII.

Spartum herba.

Sparti herbæ alia species.

ALTERVM Spartum herba, vt inquit Plinius, spontè nascens. tenuia ac iuncea hæc è radice numerosa emittit folia, cubitalis subinde longitudinis, lenta quoque & obsequiosa, quæ ætate duriora redduntur, culmi inter hæc assurgunt altiores, paniculam ferè arundinaceam proferentes, nonnullorum Graminum assimilem, in quibus oblongum nascitur semen. radices fibrosæ sunt ac perpetuæ, quæ facillè luxuriantes atque inter se implicitæ latum constituunt cespitem, duorum quandoque pedum spatium occupantem.

In compluribus Hispaniæ Bæticæ locis hoc Spartum prouenire Clusius scribit, sed tamen omnium frequentissime ab initio Granatensis regni ad Murgim vsque urbem, quæ modò Murcia, in quo terræ spatio & Noua Carthago, nunc Cartagena, sita est: reperitur verò & in Valentino agro, vbi lætius & vberius exit.

Conueniunt autem hæc cum iis quæ de Sparto herba Plinius lib. XIX. cap. II. scriptum reliquit, & quidem his verbis: Herba hæc spontè nascens, & quæ non queat feri. Iuncusque propriè aridi soli, vni terræ dato vitio: namque id malum telluris est, nec aliud ibi feri aut nasci potest. In Africa exiguum ac inutile gignitur, Carthaginensis Hispaniæ citerioris portio, nec hæc tota, sed quatenus parit, montes quoque Sparto operit. Hinc strata rusticis eorum, hinc ignes faciesque, hinc calceamina, & pastorum vestes: animalibus noxium præterquam cacuminum teneritate.

Conficiuntur verò ex hoc & hac ætate aulæa, corbes in quibus vix passæ & caricæ, tum & alia conduntur: nec aliud huius, quod scitur, vsus est: nec nomen præterquam Sparti, aut Sparti herbæ.

De Tamarice. CAP. V.

TAMARIX frutex haud magnus est, hominis ferè altitudine: caudices habet lignosos quidem, sed nequaquam crassos: ramulos verò ab his complures: folia verò circa hos frequentia, parua, oblonga, teretia, ac tenuia, quasi lineolis transuersis ac obliquis siue incisuris superficietenus exasperata, indiuisa tamen: flores muscosi, numerosi, albidi, aut ex albido purpurascens tenuium furculorum fastigia occupant; quibus semen succedit papposum, quod

Tamarix.

Tamaricis ramulus cum floribus.

quod per maturitatem, dehiscens conceptaculis in quibus continetur, effluit, ac à vento abripitur, non minus quàm Salicis: radix qualis fruticum lignosa, in diuersa tendens.

Secus profluentes amnes, ac quandoque exorbitantes fluuios, non rarò etiam circa paludes nascitur, solo frequenter saxoso: humidiores siquidem & lapidosos amat tractus: reperitur in Germania, Vindelicia, Italia, Hispania, ac in Græcia quoque.

In Ægypto autem ac Syria, vt Dioscorides, Tamarices quoque gignuntur: in Tylo verò & Arabiæ insula, vt Theophrastus scribit, quarum, inquit, lignum, non vt apud nos Græcos imbecillum, sed validum veluti *αφίρον*, siue lignum, aut aliud quoddam forte.

Tamaricem hanc Dioscorides *ήμαρ*, siue fatiuam aut vrbanam nominat, & fructum ait proferre Gallis persimilem, gustu inæqualiter adstringentem.

Petrus Bellonius Singularium lib. secundo Tamarices præaltas & aliarum arborum instar magnas se in Ægypto vidisse refert: & locis quidem quandoque humidis secus flumina, non rarò verò etiam in aridis & sabulosis, vbi nulla alia nasceretur arbor. quæ Gallas, incolis Chermasel dictas, subinde adeò multas è ramis dependentes ferrent, vt onere earum grauate ferè fatiscerent.

Tamarix Græcis *μυρίκη*: Latinis verò etiam Myrica: in Officinis Tamariscus dicitur: ab Octauio Horatiano Murica. Dioscorides in Græcia & Italia nascentem *αγέλας* ac siluestrem facit: Germanis est *Amarrissen hots & Pors*: Belgis *Tamarischboom*: Italis *Tamarigio*: Hispanis *Tamargueira*, & *Tamarix*: Gallis *Tamaris*: Anglis *Tamarisk*: Bohemis *Amarriss*.

Myrica autem abstergentis est ac incidentis facultatis absque perspicua deticcatione: habet verò & adstrictionem nonnullam. Atque ob has facultates admodum prodest lienì indurato decocta cum aceto aut vino; siue radice, siue foliis, siue extremis ramulis: auctor Galenus.

Decoctum foliorum ex vino lienem absumere Dioscorides quoq; scribit: deinde & idem ad dolorem collutione prodesse, & ad muliebres menses infessu: & apte iis qui pediculis & lentibus abundant affundi.

Cinis combustæ admodum desiccatoriæ est facultatis, plurimam abstergenti facultatem habens, pauxillum adstringendi.

Fructus autem siue Galla maioris Tamaricis non paucam sortita est adstrictionem, adeò vt Gallæ

Gallæ omphacitidi siue immaturæ proxima sit, nisi quòd acerbitas euidentior est in Galla: Myricæ autem fructus temperatura inæqualis, immista est enim naturæ eius multa partium tenuitas, atque vis abstergendi, quod sanè Gallæ haud inest, vt Galenus ait.

Conuenienter hoc vtimur, inquit Dioscorides, vice Gallæ in medicamentis oculorum ac oris, ad sanguinis excretiones: prodest verò & cœliacis, fluxui muliebri, ictero, ac à phalango demorsis. Cortex ad eisdem vsus adhibetur. Conficiuntur ex ligno ad bibendum pocula, vt ex his potus sumptus lienosis proficit.

De Erica. CAP. VI.

Erica prior.

Erica altera.

E R I C A humilis, sed tamen lignosa ac fruticosa stirps, rarò dodrantalis altitudinis, virgulas promit complures, ac circa has foliola duriuscula ac asperiuscula, Tamaricis aut Cupressi quodammodò similia: flosculos secundùm virgulas ordine digestos, exiguos, diluto rubente colore purpurascens, rarò albidos: radicem lignosam per summam terram sparsam. Et hæc verè ac propriè Erica apud Veteres habetur.

Sunt verò & alij humiles lignosi frutices, qui inter Ericas numerantur; quarum vni virgulæ quoque lignosæ à radicibus complures, sed tenues, subrubente colore nigricantes, non rarò sesquipedales vel altiores, foliis quæ admodum exiguis circumuestiuntur, quàm vulgaris Thymi minoribus: flosculi in fastigiis ac cacuminibus virgularum quini senive, aut plures coherent, deorsum dependentes, forma oblongi, intus caui, dolioli alicuius effigiem referentes, colore diluto purpurascens: radix serpens, pluribus germina locis edit. Ex hac Erica scopæ fiunt, quibus domus verruntur, tum & aliæ, quibus vestes expurgantur.

Vtraq; inferiori Germaniæ siue Belgio satis vulgaris, locis aridissimis, sterilibus, ac incultis.

Floret & vtraque æstate, sed prior diutiùs, sic vt & Autumno cum flore reperiri queat.

Memini verò & aliam quamdam me obseruare Ericam, humilem quidem, sed lignosis virgulis etiam luxuriantem, cuius exigua quoque sunt foliola, sed angusta, & oblongioris formæ: huic spicato ordine ad fastigia virgularum, vnico tamen tantummodò latere, exeunt flosculi eleganter rubentes, nigris prominentibus apicibus.

Nascitur hæc in Germaniæ illo tractu, qui ex Bohemia Norimbergam ducit, locis aridis & incultis, ac iuxta siluas.

Mense

Erica tertia.

Vaccinia nigra.

Mense Aprili cum elegantibus flosculis reperta.

Describuntur verò & multæ aliæ à doctis. C. Clusio Ericæ, quas ex suis per Hispaniam Observationibus requirendas relinquimus.

Erica autem à Græcis *ἐρείκη* dicitur: nonnulli perperam Myricam nuncupant: Germanis ac Belgis *Heiden*: Italis *Erica*: Hispanis *Breço*, *Queiro*: Gallis *Bruyre*: Anglis *Heath*.

At Ericæ, vt Galenus sentit, digerendi per halitum facultatem obrinet. Flore eius ac foliis vtendum.

Auxiliantur, inquit Dioscorides, coma & flores serpentium moribus imposita. Ex floribus autem reprobum mel apes colligunt.

De Vacciniis nigris. CAP. VII.

VACCINIA, de quibus hoc loco agimus, à Violis differunt; nec flores sunt, sed baccæ: istorum autem Vacciniorum aliquot reperiuntur species, Nigra videlicet, Rubra, & quæ Palustris dicuntur.

Vulgatissima Germaniæ sunt nigra, quorum fruticem Myrtillum quidam appellant: est autem hic exiguus, vix dodrantalis, cauliculis & ramulis tenuibus, virenti cortice conuestitis: foliis maioris Buxi, tenuioribus tamen & ambitu leuiter ferratis, ad Myrti vnus generis accedentibus: flosculi secundum ramulos rotundi, concaui: baccæ Iuniperis magnitudinæ satis respondent, in summitate concauum veluti umbilicum habent, perinde ferè vt Taxi; colore è cæruleo saturato nigricant, sapore subacido ac adstringente, in quibus complura tenuia parua, albicantia semina: radix subest lignosa, tenuis, & subinde proserpens.

Macro steriliq; solo, ac incultis siluosisq; gaudet: subinde in editis, vento expositis, ac montanis reperitur: non ratò etiam ad plana descendit. In Germania vtraque, Bohemia, & nonnullis Galliæ locis frequens.

Subnatis Vere nouis foliolis, paulò post flosculi apparent: baccæ sub finem Iunij ac Iulio perficiuntur: reperiuntur verò nonnunquam & Septembri: tamen enim maturæ, non facillè tamen corrumpuntur.

Baccas istas Germani *Heidelbeeren* appellant: Brabantii *Crastebesien*/ quoddam strepitum quemdam, dum dentibus franguntur, edant: nonnulli *Dauerbesien* & *Postelbesien*: Galli *Airelle* aut *Aurrelle*, vt Ioannes de Choul scribit: Bohemi *Ezerne iahody*. Germaniæ pleræq; Officinæ Myrtillos; propriè autem Myrtilli fructus sunt Myrti, prout hoc tempore Pharmacopœi loquuntur. Apud Græcos & veteres Latinos nomen, quodd sciamus, non habent; nam quodd plerique Vitem Idem, à Plinio Alexandrinam cognominatam, existiment, veritati repugnat.

Vitis

Vitis siquidem Idæa non modò cum Vite vinifera similitudinem aliquam habet; sed Vitis etiam species est. Siquidem Theophrastus, qui huius meminit, nullo addito epitheto; ἀμπέλον simpliciter nominat (vt paulò post ostendetur) quod haud dubiè non fuisset factururus, si à Vite vinifera differentem habuisset.

Quæcumque enim stirpis alicuius nomen acceperunt, addito aliquo epitheto exprimuntur, vt ab ea, cuius nomen mutuatae sunt, differentes agnoscantur: vt; Laurus Alexandrina; Vitis alba, Vitis nigra, Vitis siluestris, & tales alia.

Iam quæ & à stirpe aliqua appellationem mutantur, si non in vniuersum, tamen vel folio, vel fructu, vel alio aliquo ipsas referunt: Vitis alba & nigra, siue Bryonia vtraque folia clauiculaeque habent, vt Vitis vinifera, repunt & eodem modo. Vitis siluestris sarmenta Vitis modo emittit, & fructu exiguis vuis similem profert. Laurus Alexandrina & Chamædaphne, item & Daphnoides Laurum foliis æmulantur. Sycomorus fructu Ficum, foliis Morium refert. Chamædryd folio est Quercus simili, Peucedanus Peuces. Ita de aliis quæ ab alia aliqua nomen acceperunt. Frutex autem iste humilis, nec vllò modo, nec vlla parte Vitem refert.

Nascitur autem Vitis, quam modò Idæam cognominant, non in altissimis ac niuosis Idæ tractibus, (vt quidam interpretari studuerunt) sed circa Idam prouenit: Idam quidem montem non Cretæ, sed Troadis in Asia minore; quæ à Ptolomæo Geographiæ lib. v. cap. 11. Alexandri Troas appellatur. Vnde & non temerè à Plinio lib. xiiii. cap. 111. Vitis Alexandrina dicta est: haud secus quàm illic enata Alexandrina Laurus à Theophrasto nominatur: Propria ἡδὲ τῶν Ἰδῶν, id est, circa Idam esse feritur, inquit, Alexandrina dicta Laurus, & Ficus quædam, & ἀμπέλος, id est, Vitis. Huic autem Viti similes apparent, quas Philostratus in Vita Apollonij apud Mæones & Lydos (haud procul à Troade sitos) nasci refert, cum iis Vitibus illas comparans, quæ apud Indos ultra Caucasum gignuntur. Vites autem, ait, paruae admodum, quales apud Mæones Lydosque ibi nascuntur: vinum tamen ex illis expressum gustatu ac ore iucundissimum.

Traditur autem hæc Vitis, iuxta Idam nata, ἑμυώδης, id est, fruticis instar esse, ῥαβδίοις μικροῖς, id est, virgulis paruis, ramulis verò ad instar cubitum extensis, circa quos ῥάγες, siue acini, ἐκ πλαγίῃ, siue obliqui, nigri, magnitudine Fabæ, dulces; intus habentes γαρτώδες π, id est, vibaceum quoddam, molle. folium autem huius rotundum, indiuisum, ac paruum.

Describitur hæc à Plinio lib. xiiii. cap. 111. iisdem ferè verbis: Alexandrina appellatur, inquit, Vitis iuxta Phalacram breuis, ramis cubitalibus, acino nigro, Fabæ magnitudine, nucleo molli & minimo, obliquis racemis præduleibus: folio paruo ac rotundo sine diuisuris.

In quibus verbis, pro eo quod Theophrastus habet, ῥάγες εἰσὶν ἐκ πλαγίῃ, Plinius non acinos, sed racemos obliquos legit: quod Viti magis conuenit.

Cum descriptione autem hac, fruticulus Germaniæ Officinis Myrtillum dictum, haudquaquam conuenire satis manifestum: humilis enim est, vix cubitum altus, paucis breuibus & nequaquam cubitalibus ramulis; haud racemos, sed nec vuarum acinis similes fructus, sed veluti Taxi baccas profert; non dulces, sed subacidos & adstringentes; in quibus quoque non γαρτώδες π molle, sed multa exigua candida plana semina: folium verò non rotundum, sed rotundo longius; non vt Vitis, sed ad Buxi accedens. Iam & credibile est hunc in Italia, Græcia, ac minore Asia non reperiri, cum Germaniæ & Bohemiæ proprium Matthiolus asserere videatur: tantum abest vt Vitis Idæa aut Alexandrina dici aut haberi queat.

Vaccinia autem huius fructus posse non abs re nominari videntur, cum bacca sint: nam à baccis Vaccinia quasi Baccinia dici possunt. Sed tamen & alia Vaccinia esse non repugnat: Vaccinium etiam πολύσμηρος est dictio pluribus communis. Violas Vaccinia dici cap. de Violis scriptum. Hyacinthum scriptum & Vaccinium Latinis appellari innuit Virgilius Bucolicón primo Ecloga x. Theocriti verficulum Latine reddens, qui est Eidyllio x.

Καὶ τὸ ἰὸν μέλαν ἔστι καὶ ῥαπῖα ὑάκινθος.

Virgilius:

Et nigra Viola, sunt & Vaccinia nigra.

Vitruuius Architecturæ lib. vii. Vaccinium quoque à Viola distinguit, & ex ea purpuram elegantem fieri refert, ad quam cum Hyacinthus scriptus non conferat, aliud omnino istud Vaccinium ab Hyacintho esse oportet, quòd ad tingendum purpureo colore faciat.

Meminit & Plinius lib. xvi. cap. xviii. Vacciniorum, quæ ad vestes seruitiorum purpura tingendas adhibentur.

Sint autem hæc eadem cum nostris Vacciniis, difficile fuerit asserere: præsertim cum Plinius Vaccinia inter eas stirpes recenset, quæ in aquosis gignantur: nostra verò in montanis, editis ac vento expositis: nec constat deinde in Italia cognita esse. Vt cumq; est, Vaccinia hæc

TT

nostra

nostra dici possunt, & cum Vacciniis Plinij ac Vitruuij in eo conueniunt, quòd vestes telèque lineæ tingi purpureo colore his queant.

Ceterum Vaccinia hæc facultate secundo ordine, eoque satis intenso frigida sunt, & vnà cum manifesta adstrictione resiccant. Ventriculo æstuanti conueniunt, sitim sedant, ardentium febrium calores mitigant, aluum reprimunt, vomitum sistunt, dysenteriam ex flaua bile natam curant, aduersus choleram morbum profunt.

Excoquitur horum succus donec crassescat, & addito melle & saccharo conseruatur. Rob Officinæ appellant: quod ipsis crudis baccis ad omnia præferendum: nam subinde, dum hæc crudæ eduntur aut assumuntur, ventriculum debilem ac frigidum offendunt, & tantum abest vt aluum adstringant, aut fluentem reprimant, vt etiam eam sua frigiditate ac cruditate perturbent: quod succus coctus siue Rob haudquaquam efficit.

De rubris Vacciniis. CAP. VIII.

Vaccinia rubra.

RUBRORVM Vacciniorum frutex quoque humilis est, nec quàm nigrorum altior, virgulis tenuibus, paucis ramis, foliis durioribus, perpetuò virentibus, maioris Buxi similibus, aliquantò maioribus: flosculi non secundum ramulos, sed in fastigijs virgularum aliquot simul proueniunt, forma oblongi, rotundi, diluto colore rubentes: succedentibus baccis, quæ maturæ rubent, sapore acidæ & adstringentes: radix tenuis serpit.

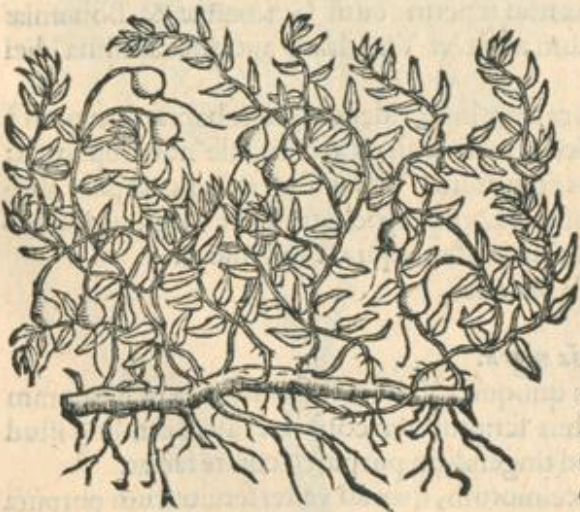
Siluoſis & interdum opacis quibusdã Brabantia locis reperitur. Gesnerus in altis Heluetiorum montibus gigni scriptum reliquit.

Nomen à nigris, quibus forma satis respondent, Vaccinia rubra habent. Germanis *Rothe Heidelbeer*: Belgis *Roode Craikebesten*: Gallis *Aurelles rouges*: Conradus Gesnerus Vitem Idæam rubris acinis dixit. sed multò minus quàm nigram cum Idæa Vite hanc conuenire ipsarum baccarum exortus ostendit: non etenim ad latera cauliculorum veluti nigra (quod existimantibus Vitem Idæam hanc esse imposuit) sed è ramulorum cacuminibus corymborum instar dependent.

Facultatem autem rubra Vaccinia & frigidam siccamque habent, & simul adstringendi vim.

De Vacciniis palustribus.

CAP. IX.

Vaccinia palustris.

PALVSTRIBVS Vacciniis graciles ac serè instar setarum tenues, nonnihil subrubentes coliculi, doctante breuiores exeunt, circa quos parua foliola, veluti Thymi aut vulgaris Serpylli: flosculi in extremis virgis, deinde baccæ dependent, rubra Vaccinia reterentes, sed turbinatæ, per maturitatem rubentes, quandoque punctulis purpureis conspersæ, sapore acidæ: radix instar tenuis bacilli, obliqua, ex qua sursum complures coliculi, & inferius fibræ aliquot demittuntur. Talem enim obseruare me memini, quando virens cespes vnà cù baccis olim ad me missus fuit, sublata siquidem vndequaue terra ac herbis, radix, qualem descripsimus, relicta est.

In humidis & vliginosis locis proueniunt sæpenuerò apud Hollandos. Valerius Cordus quasdam his similes baccas, si non eadem, in macris, humidis, putridis, muscosisque quoque

quoque reperiri refert, & plurimum circa VVittenbergam Saxoniae oppidum.

Sub finem Iulij, ac Augusto mense baccæ ad maturitatem perueniunt.

Hollandi *Deentestien*: Germani *Mosbeeren*/ id est, acinos aut baccas palustres appellant: Oxycoccon Valerius Cordus: nos *Vaccinia palustris* nominauimus, à similitudine, quam ab aliis habent *Vacciniis*.

Frigida autem & sicca huiusmodi *Vaccinia*, vnà cum quadam partium ac substantiæ tenuitate, quæ tamen quandam adstrictionem coniunctam habeat.

Ardentium febrium calorem, atque in his sitim, mulcent, bilis ardorem reprimunt, vomitum sistunt: ciborum appetentiam, per biliosos corruptosque humores deiectam, restaurant, pestilentibus morbis aduersantur.

Coquitur verò & horum succus, donec crassior factus addito sacharo conseruari queat, qui ad omnia, ad quæ baccæ, etiam vtilior est.

De Portulaca marina. CAP. X.

Portulaca marina.

Portulacæ marinæ ramulus.

MARINA dicta *Portulaca* non herba veluti *hortensis*, sed exiguus est frutex: cuius ramuli duri ac lignosi: folia pingua, carnosa, forma *Postulacæ æmula*, sed albidiora ac duriora: flosculi cauliculos parte superiore ambiunt, quales *Blito* aut *Atriplici* ferè, nec dissimile semen latum ac planum: radix lignosa, viuax, veluti & ipsa stirps, quæ defluentibus paucis foliis hiemem sustinet.

In maritimis *Zelandiæ*, *Flandriæ*, & aliquibus *Hollandiæ* aggeribus ac tumulis arenosis gignitur, & alibi similibus locis.

Iulio mense cum flore potissimum viget.

Huius verò & aliæ reperiuntur species foliis candidioribus, longioribus, & *Oliuæ* ferè similibus; non rarò quoque altiores aut ramulis teneriores, quales in *Lusitania* & *Valentino Hispaniæ* regno se vidisse & obseruasse *Clusius* scribit.

Hanc stirpem Græci *άλιμος* cum aspiratione vocant: differt ab *άλιμω* absque aspiratione: Latinis quoque *Halimus* est: vulgò *Portulaca marina*: Belgis *Zee Dozelepen*: Angl. *Sea Dozelline*.

Partium autem est *Halimus*, vt inquit *Galenus*, dissimilariū: maior verò pars eius ca-

TT 2 lida

lida est temperatè , cum humiditate non concocta & leuiter flatuosa.

Folia, Dioscorides ait, decoquantur ciborum gratia. radix conuulsa, rupta, torminaque mitigat cum melicrato drachmæ pondere pota: eadem lactis vbertatem facit. Folia autem in Belgio veluti Cappares sale aut muria condiuntur, & eorum loco mensis inferuntur edunturque, & nec quidem reluctante palato, cui grata sunt. Galenus verò etiam prima eius germina in Cilicia esitari ac reponi, in posterum vsui futura, memoriæ proditum reliquit.

De Myrto. CAP. XI.

Myrtus prior.

Myrtus altera.

MYRTVS magnitudine foliorum non parum differens est: differt & fructus colore, qui modò albicans, aliàs niger est.

Frutex autem Myrtus haud magnus, cultura in exiguæ arboris speciem quandoque adulescens, cuius ramuli siue virgæ lentæ, flexibiles ac obsequiosæ, subrubente cortice conuestiuntur: folia circa hos læuia ac resplendentia, lata aliquantulum & acuminata, vni quidam minuta, alteri verò maiora, & Vincæ peruincæ vulgaris æmula, tertiæ autem mediæ magnitudinis: sunt eadem nonnullis rariora, quibusdam frequentia cauliculos densius stipantia: flores candidi sunt, staminibus aliquot concoloribus mediis: fructus bacca sunt oblongæ, colore aut nigræ aut subalbidæ, in quibus copiosa minuta candidaque semina. Foliis ac floribus Myrtus iucundè odorata est: qui etiam ex his, & præsertim è floribus, stillatitius elicitur liquor, gratum ac suaue redolet.

*Myrtid-
anum.* Circa autem Myrti ramulos ac caudices inæquale quoddam eminentisque subinde nascitur, eiusdem coloris, ramos ipsos veluti manus aliqua amplectens ac ambiens: quod Myrtidanum vocatur.

Lætatur Myrtus littoribus marinis, lacuum, stagnorum, fluuiorumque ripis, montium conuallibus: gignitur feliciter in hortis & viridariis, cultuque luxuriat. Vento Septemtrionali exposita ac frigidiora odit loca: montes fugit: in calidis idcirco regionibus facilis copiosusque eius prouentus.

In Germania verò reliquisque frigidis ac rigidis prouinciis ægrè ac difficulter colitur, & nisi intra penuarias cellas hibernis mensibus transferatur, intercidit.

Vbi

Myrtus tertia.

Myrti ramuli cum flore ac semine.

Vbi suæ spontis est ac nasci gaudet, vnà cum Rosis floret: fructus Autumno maturescit: alibi florem tardè, fructum numquam perficit.

Græcis *μυρτιν* est: Latinis Myrtus: Arabibus Alas: Italis *Myrto*: Hispanis *Arrayhan*: Lusitanis *Murta*, & *Murtella*: reliquæ nationes Latinam ferè appellationem seruant.

Inter Myrtos autem, quæ minuto ac exili folio, Plinio Tarentina est: quæ verò frequentibus foliis densissima, exotica. Nigra Myrtus, cuius baccæ nigræ, candida, quæ albidas baccas gignit, appellatur: virent verò & huius dilutiùs folia. Satiua autem habetur in hortis ac viridariis culta: siluestris quæ sua sponte nascitur: huius baccæ crebrò minores: illius autem maiores. Numerat Plinius & alias species, Patritiam, Plebeiam, ac Coniugalem, quæ qualesq; sint, non ostendit. Oxymyrfinen etiam inter Myrti species reponit, quæ tamen Myrtus non est, sed aculeata stirps: de qua inter Spinofas.

Quod caudices ambit, *μυρτιδανον*, vt scripsimus, appellatur: Plinius tamen libro XIII. cap. XVI. vinum ex siluestribus Myrti baccis Myrtidanum vocari ait, si modò integrum est exemplar. Dioscorides siquidem, & similiter Sotion in Geoponicis, ex maturissimis Myrti ^{Vinū Myr-} nigris baccis vinum exprimi referunt: verùm hoc ipsum *μυρτιν* ^{oivos}, hoc est, vinum Myr- ^{teum.} teum aut Myrtites dicitur.

Conficitur verò & vinum ex Myrti baccis cum foliis tuis, ac in mustum infusis, quod *μυρ-* ^{Vinū Myr-} *τιν* ^{oivos}, id est, Myrsinite vinum, vt Dioscorides ait, vocatur. Neutrum Myrtidanum à ^{sinite.} Græcis nominatur.

Veneri autem sacra habita olim fuit Myrtus: Plinius lib. xv. cap. xxix. Ara, inquit, vetus fuit Veneri Myrtæ, quam nunc Murtiam vocant.

Ceterùm Myrtus ex contrariis substantiis constat, vincente frigido terreno: habet & tenuè quiddam calidum, itaque valenter, vt Galenus ait, desiccat.

Adstringunt autem folia, fructus, germina, ac succus, tum foris apposita, tum assumpta: sanguinis sputationes, tum & alias eruptiones reprimunt: contra muliebria profluvia in fessu profunt: quo modo, tum & fotu superfluentes hæmorrhoides sistunt: alui fluore laborantibus ac dysentericis auxiliantur: renum ac vesicæ vlcera rosionesq; sanant: oculorum inflammationes mitigant cum farina polenta imposita: vtiliter quoque omnibus incipientibus

bus inflammationibus exterius admoventur: nec non recentibus ex casu, ictu, aut conatu supra vires doloribus. Ventriculum humidiorum adiuuant: vrinam mouent fructus foliaque resiccata; virentibus enim humiditas quaedam superflua ac nocens adest.

Luxatos artus horum decocto foueri expedit, & fracta curationi rebellia, tum & extremarum partium vlcera ex vino: vitiliginem emendat, purgat furfures & achoras, capillos denigrat, & fluentes continet.

E virentibus autem baccis extrahitur succus, qui resiccatur, & ad vsus supradictos seruetur. Eximitur verò & e foliis succus, affuso vetere vino aut aqua pluuia, cuius recentis vsus est, nam exiccatus cariem sentit, & vires, vt Dioscorides ait, amittit.

Myrtidanum magis quàm Myrtus desiccatur, & vehementius adstringit. Quidam id tundentes, ac vino austero subigentes, pastillos formant, qui ceratis, infessionibus, cataplasmatibusque admisti, ac aliis vbi adstringendum est, folio ac semine efficaciores sunt.

De Vitice siue Agno casto. CAP. XII.

Vitex.

Viticis ramulus cum flore.

VITEX haud magnus frutex est, arboris exiguae in modum assurgit: caudices habet lignosos non crassos: ramulos verò oblongos, lentos, flexibiles, frangi que contumaces: folia ex vno pediculo coherent quina, oblonga, acuminata, veluti Salicis, sed minora molliora que, medio horum maiore ac longiore: flores verticillatim spicato ordine virgularum fastigia circumdant, colore aut purpurei toti, vel purpurei albo intermixto: semen rotundum instar piperis.

Nascitur in fluuiorum asperis ripis, in conuallibus, torrentium alueis, locis videlicet palustribus, in Italia, ac aliis calidioribus prouinciis. Germania aut Belgium Viticem non habet, nisi cum diligentia ac cura in hortis excoltam.

In Belgio serò, ac Augusto demum mense cum flore reperiti quandoque contigit.

Græci hunc fruticem *ἀγνον* nominant, & *λύγον*: Quonia, inquit Plinius lib. xxiiii. cap. ix. matronæ Thesmophoriæ Atheniensium castitatem custodientes, hic foliis cubitus sibi sternunt: Latinis verò Vitex appellatur. Dicitur verò & à nonnullis, vt inter voces nothas ac spurias refertur, *ἀγνος*, *ἀμυλομίανος*, *τειδάκτυλος*: Latinis Salix marina, aut Salix Amerina, & Piper

Piper

Piper agreste: Germanis Schaaffmulle/ Keiſchbaum: Belgis vnà cum Officinis Agnus castus: Italis Vitice, Agno casto: Hispanis Gattilo casto: Anglis Chaſte tree.

Agni autem folia & fructus exalfaciunt ac reliccant tertio ordine: partium sunt admodum tenuium, & flatus discutunt. Edule autē apud nonnullos semen habetur, teste Galeno, & quidem per se vel frixum. Non frixum dolorem capitis adfert, frixum verò minus caput tentat. Alimentum autem præbet corpori exiguum, idque reliccans: flatus valide dissipat: quamobrem accommodū iis, qui à venereis puros se conseruare cupiunt; huic enim resistit.

Præstant eadem fruticis flores ac folia, tum & assumpta, tum & substrata. Prodest verò & Viticis semen ad iecur & lienem indurata ac obstructa: à serpentibus demorsis: splenicis & hydropicis bibitum: lac euocat, & in vino drachmæ pondere potum promouet.

Decoctum herbæ ac seminis circa vterum morbos ac inflammationes in seflu mitigat. Cit menses etiam semen cum Pulegio bibitum: item & suffitum ac suppositum: capitis dolores in cataplasmate soluit. fouentur hoc addito oleo & aceto lethargici ac phrenetici.

Folia suffita ac substrata venena fugant, & imposita moribus illorū auxiliantur. Testium duritias cum butyro & foliis Vitium emolliunt: sedis rimas semen cum aqua impositum mitigat: cum foliis verò medetur luxatis & vulneribus. Virgulam qui manu tenuerit, dum iter facit, negatur intertriginem sentire: auctor Dioscorides.

De Ligustro siue Phillyrea. CAP. XIII.

Phillyrea.

FRUTEX arboreſcens Ligultrum est, cuius ramuli aut virgæ rectæ foliis conueſtiuntur mollibus, reſplendentibus, ſaturato colore virentibus, Clematidis Daphnoidis ſiue Peruin-cæ æmulis, ſed tamen longioribus, quàm Oleæ etiam maioribus, latioribus ac nigrioribus: flores candidi, ſuauiſſime odorati, paruuli, racemoſi; ſequuntur baccæ initiò virentes, per maturitatem nigrae, in exigua vix modum congeſtae, quæ ſuccum redeunt è rubro punicante purpureum: radices hinc inde per obliquum ſpar-guntur.

Italiæ, Gallia, Germaniæ vtrique, aliisq̃ plurimis Occidentis regionibus Ligultrum familiare eſt: ſecus aruorum margines, & in ſiluis quandoque reperitur: rigua & aquoſa amat. Ad topiarias ſcenas à nonnullis expetit, quas facili opere haud ineleganter conueſtit.

Sub finem Maij menſis, aut Iunio flores facit: Autumno ac circa hiemem baccæ maturantur, quæ ſubinde tota hieme reſtant, deſluentibus interim foliis, quæ Vere noua renaſcuntur.

Latini Ligultrum: Itali hac ætate *Guiſtrico*, voce à Ligulstro corrupta appellant: Græcorum eſt *φιλύρεα*, nequaquam verò *κίερος*: Cyprus ſiquidem frutex Orienti proprius, Ligultrum Occidenti familiaris. Magna quidem vnus cum altero ſimilitudo eſt, vt ipſæ deſcriptiones oſtendunt: ſed tamen hoc differunt, Bellonio teſte, quòd Ligulstro folia hieme deſluent; Cy-

prus verò perpetua fronde vireat. Iam & Cypri folia capillos ruſſant, vt Dioscorides ait, ac, vt Bellonius reſert, ad luteo tingenda colore faciunt; Ligulstri verò ad tincturæ vſum haudquam ſeruiunt. Proinde perperam Plinius lib. XXIII. cap. x. Ligultrum eamdem arborem eſſe cenſet, quæ in Oriente Cyprus. Quod tamen non ex ſua, ſed ex aliorum videtur ſententia ſcripſiſſe: nam lib. XII. cap. XXIII. Quidam, ait, hanc (ſcilicet Cyprus) eſſe dicunt arborem, quæ in Italia Ligultrum vocetur. Eſſe verò Ligultrum ipſam Græcis appellatam *φιλύρεα*, deſcriptio oſtendit.

Phillyrea, inquit Dioscorides, arbor eſt Cypro magnitudine ſimilis: foliis Oleæ nigriobus, ac latioribus: fructum habet Lentis ſimilem, nigrum, ſubdulcem, racematim cohærentem: & tale omnino ipſum Ligultrum, vt iam oſtendimus.

TT 4

Arabs

Plinius
notat.

Arabs Serapio Ligustrum cap. XLIIII. Mahaleb nominat: est tamen & aliud Mahaleb granú, cuius mentionem facit Auicenna cap. 478. tepido calore resoluens ac dolores sopiens. Serapio de vtroq; simul egisse videtur, & diuersa Mahaleb sub vnus capituli titulo cõplexus. *Mahaleb Serapionis.* Appellatur verò à Germanis Ligustrum *Beynhölzlein / Mundtholz / Nheim oder Schuweis den:* à Belgis *Keeltruyt / Monthout:* à Gallis *Troesne:* ab Anglis *Ppuet:* à Bohemis *Gijwonij.*

Baccas sunt qui velint Vaccinia etiam dici, atque Vaccinium illud esse, cuius architecturæ lib. VII. Vitruuius meminit cap. XIIII. de coloribus purpureis: Eadem ratione, inquit, Vaccinium temperantes, & lac miscentes, purpuram faciunt elegantem. In tanta veterum breuitate quid poterit certi adferri aut statui?

Frigida autem & adstringentia sunt folia: ad oris & tonsillarum incipientes inflammationes plurimum conducunt. Baccis merulæ, turdi, aliæque nonnullæ aues hieme haud iniucundè vescuntur.

De Cypro ex Dioscoride & aliis.

Cyprus.

CAP. XIII.

Cyprus latiore folio.

NON magna quoque arbor Cyprus est, Mali Punicæ magnitudine, aut paulò amplior: folia eius oblonga sunt vt Oliuæ, sed tamen latiora, molliora, & non perinde candida, sed virentiora: flores candidi, racemosi, odorati: fructus sunt baccæ nigræ, Sambuci acinis similes.

Optimum, inquit Dioscorides, nascitur in Canopo & Ascalone: Canopus autem vrbs est Ægypti, olim celebris, quæ vni ex septem Canopico Nili ostio agnomen dedit. Ascalon ciuitas est Palæstinæ, quæ Syriæ est prouinciæ.

Plinius Cyprum in Ægypto quoq; arborem esse tradit, Ziziphi foliis, semine Coriandri, flore cádido, odorato. Coriandri autè semen cum Sambuci baccis magnitudine satis cõuenit.

In Ægypto magnus huius, & hac ætate est prouentus, vbi eius folia studiosè colliguntur, resiccataque in alias prouincias mittuntur, præsertim Turcarum Imperio subditas, vt Bellonius lib. II. Singularium refert.

Græcis *κάρυς* est: Latini eandem vocem retinent. Falluntur qui Ligustrum, Plinij auctoritate decepti, existimant, vt superiore capite ostendimus. Arabum Alkana siue Henne est: appellatur & modò à Turcis Henne.

Adstri-

Pseudoligustrum.

Syringa.

Adstrictoriam autem vim Cyprum habent folia, ut Dioscorides. Commanducata oris ulceribus medentur: feruidis inflammationibus imposita profunt. Decoctum ipsorum ambustis affunditur. Ruffant eadem trita capillos, herbae Lanariae succo macerata, & illita, ut quidem Dioscorides. Bellonius non modò capillos, sed & inferiores humani corporis partes, tum & unguis his colorari ac tingi refert, quod apud Turcas, ut ait, pulchrum habetur.

Flores cum aceto fronti impositi, capitis dolores sedant.

Fit & ex his Cyprinum oleum, odoratum, calfaciens, & nervos emolliens.

De Pseudoligustro. CAP. XV.

PSEVDOLIGVSTRVM ad mediocri arboris magnitudinem ferè adolefcit: folia ei sunt oblonga, lataq; veluti minoris Cerasi: flores candidi, suaueolentes, plures ab vno tenui oblongo pediculo ordine digesti dependent; quibus succedunt baccaë per maturitatem nigraë, offe intus duro, haud magno; crispis lineolis elegàter imbricato, in quo exiguus nucleus.

Reperitur hæc arbor non paucis Belgij locis, sed tamè rarò obuia: in Austria frequè admodù visitur, ac in densis Silesiaë quibusdam siluis.

Floret autem Ligustrum istud incipiente Maio mense, baccaë sub Autumnum ad maturitatem perueniunt.

Pseudoligustrum, alio destitutum nomine, appellatur: sunt qui *ἀγρον* siue Viticem, sed perperàm vocitent; vnde & Pseudoagnos à nonnullis dictum: vulgò *Dogelkiersten* / id est, auium Cerasa, Germanicè *Esren* nominant. Suspiciuntur nonnulli Mahaleb istud esse, de quo Auicenna cap. 478. & quod à Serapione ex Mesuæ sententia refertur: sed id ipsum difficillimum fuerit asserere: cum Mahaleb istud ab Auicenna nullis exprimat notis.

Ceterùm quod ad Pseudoligustrum attinet, eius quidem in Medicina vsum esse nondum accepimus.

Nuclei qui in officulis continentur, uti Cerasi nucleos sapore satis referunt, ita quoque facultate ipsis respondere videntur, temperatè videlicet calidi, & vrinas clementer promouentes, ac nephriticis ea propter vtilis.

De Syringa. CAP. XVI.

SYRINGA frutex ampliter luxuriat: caudices eius ac rami geniculis articulati, tenui cortice subrubro exterius sordescunt, interius verò cãdida, fungosa, molliq; medulla replentur: folia oblonga, lata, venosa, ambitu leuiter incisa, Pyri foliis magnitudine formaq; ferè asimilia, sed asperiora, ex vno geniculo bina sibi opposita: flores spicato breui ordine digesti fastigiis adnascuntur candidi, ex quatuor mediocri longitudinis foliis, cum grauitate quadam odorati:

odorati: fructus parui, crispī, ac quasi ex multis exiguis valuulis coherentes, superius latiores, versus pediculum contractiores, per maturitatem nigri; in quibus semen tenue & oblongum: radix aliorum fruticum modo in ramulos diuisa.

Apud Belgas temerè alibi quàm in hortis requiritur: fertur ex Hispania allatus frutex.

Sub finē Maij aut ferius flores in hortis apparent, semen Augusto aut Septēbri perficitur.

Syringa à recentioribus nominatur, aut potius *σύνεγγε*, id est, fistula, quòd caudices & ramuli exempta medulla fistulosi sint & inanes. Cognominatur non rarò quoque candida, aut Syringa candido flore, ad differentiam nempe Lillach, quæ Syringa cærulea subinde dicitur.

De usu autem & facultate huius fruticis nihil compertum vel ipsi habemus, vel ab aliis accepimus.

De Lillach. CAP. XVII.

Lillach.

Matthio-
lus nota-
tur.

Glans vn-
guentaria.

FRVTICOSA stirps est quæ nostra ætate Lillach appellatur. Complures hæc à radice promittit virgas, siue tenues caudices rectos, ramosos, geniculis quoque, vt Syringæ, interseptos, sed breuiiores; cortice minus ruffo, interiore verò medulla candida quoque ac fungosa: folia huic è singulis geniculis duo situ oppolita, lata, acuminata, lauia, minora, duriora, virentiora, ac magis resplendentia quàm Syringæ: flores racematim coherent exigui, dilute cærulei, ex tenui oblongiore collo in quatuor paruula folia explicati: succedunt siliquæ planæ, oblongæ, per maturitatem punici coloris, membrana media interseptæ, in quibus semina quaterna ferè, angusta, ac ruffa: radix in non paucas fibras distribuitur.

Aliunde quoque in Belgium hæc stirps venit, hortorum facta alumna.

Floret sub finem Aprilis ac Maio mense.

Recetiores, vt diximus, Lillach nominant: quidam etiam Syringam cæruleam. Vocem autem Lillach plerique Ben interpretantur: Ben verò Serapionis & Arabum, Glans est vnguentaria, hoc est, *βάλανος υνρετική* Græcorum, à qua Lillach plurimum differens est. Inter alia discrimina evidentissimum est, Lillach nullam nucem ferre; vt cumque à Matthiolo contra veritatem ei appingatur: sed siliquam exiguam tantummodò profert, cuius semen nihil oleosi continet.

Glans vnguentaria fructus est arboris Tamarici similis, magnitudine Auellanæ nucis, è cuius

nucleo, non secus ac ex Amygdalis amaris, oleosus exprimitur succus, cuius ad pretiosa vnguenta vsus est, vt Dioscorides ait: hac verò ætate non omnino etiam neglectus: nam huius oleo odoribus imbuto, chirothecis aliisque, suavis odoris gratia conciliatur.

Ceterum Lillach vsus aliquem in Medicina esse ignoratur, idcirco & facultates eius incompertæ & latentes.

De Rhoë siue Rhu coriaria. CAP. XVIII.

RHVS ad duos aut tres cubitos assurgit, subinde culto & secundo solo proceri hominis altitudinem superat, in ramulos, aut citius virgulas multas diffunditur: folia ex pluribus, ix. videlicet aut xi. committuntur, quorum medius neruus siue costa rubet, singularia verò foliola inalbicant, lata, oblonga, & ambitu serrata: flores candidi racematim prodeunt, succedente semine aliquantulum lato, quasi Lentis, ad Terebinthi fructus magnitudinem accedente; quod tandem rubescit: radix haud altè descendens, per summa cespitum hæret.

Theophrastus huius duas facit species, masculum & feminam; quarum vna sterilis, altera fructifera.

Plinius lib. xxiii. cap. ii. Rhois duo etiam genera describit, alterum *ῥοῖς ἄγρις*, quod reuera non nisi Rhois semen: prius herbam siluestrem foliis Myrti esse refert: mox fruticem coriarium appellari ait, subrutilum, cubitalem, crassitudine digitali, &c. Suspectus autem hic

Plinij lo-
cus sus-
pectus.

locus

Rhus coriaria.

locus videtur, & duarum stirpium descriptiones complecti, vel aliàs errore ac vitio aliquo haud carere.

Nascitur, inquit Dioscorides, Rhus in petrosifis: apud Hispanos nonnullis in montibus ac siluis frequens: prouenit & pluribus in Apennino Italiae monte locis, tum & iuxta Pontum. Archigenes apud Galenum De med. secundum loca lib. viii. in Syria gigni ostendit, Syriacum eligens.

Flores Rhois Iulio mense prodeunt, semen Autumno cum vna maturatur.

Græcis *ῥοῦς*: Rhus, inquit Plinius, Latinis nomen non habet. Gaza tamen ex etymo Græcæ vocis nomen effingens, Fluidam appellat. Arabibus est *Sumach*: Italis *Somacho*: Hispanis *Sumagre*: Belgæ Arabicam vocem contrahentes *Siuach* vocant. Folia fruticis *ῥοῦς βυρσοδεξικῆ* appellantur: Latini Rhun coriariam dicunt siue Rhoën. Semen verò *ῥοῦς*, & *ῥοῦς ὄπι τὰ ὄψα* nominatur: Latini Rhoën culinariam, & Rhoën obsoletiorum nuncupant.

Huius fructus, folia, & semen insigniter adstringunt, vnaque refrigerant ac reficcant: & reficcant quidem ordine tertio, secundo verò refrigerant; vt auctor Galenus.

Foliorum vsus ad densanda coria præcipuus: laudantur hircorum & caprarum his præparata. Decoctum verò foliorum capillos denigrat, dysentericis vtiliter infunditur, & in horum portiones ac infusus additur. Eadem ex aceto & melle gangrænas & pterygia cohibent imposita.

Conficitur ex aridis foliis in aqua ad mellis consistentiam decoctis *χύλισμα* (recentior ætas *Lycii succedaneum*) ad eadem vti Lycium conueniens, auctore Dioscoride: Paulus verò Ægineta expressum è virentibus foliis succum huius loco commendat.

Semen eisdem effectus præbet: coeliacorum & dysentericorum obsoniis admiscetur: fractis, luxatis, suggillatis cum aqua impositum inflammationes arcet: linguæ asperitatem cum melle permixtum abstergit: muliebria profluvia sistit: hemorrhoides nimum profluentes cum querno carbone impositum cohibet.

Aqua in qua semen infusum decocta, concrefcit, spissaturque, quæ & ipso semine efficacior habetur. Defluit & ex ipso frutice gummi, quod dentium cavitatibus inditum dolores tollit, vt Dioscorides refert.

De Cotino Coriaria. CAP. XIX.

CO TINUS Coriaria frutex quoque est haud magnæ altitudinis, ad quatuor aut quinque cubitos assurgens: ramulos fert complures, rotundos, obscure subrubente cortice conuestitos: folia lata, venosa, rotundis longiora, quorum pediculi rubent, Vlmi foliis ferè similia, sed minora, læuora, & dilutiùs virentia: pro floribus in summis caulibus crispa exit, tenuis, mollis, veluti lanugo, copiosa, instar racemi compacta, obscure purpurei siue punici coloris: Lentibus minora exigua semina, quæ postea sequuntur, è ruffo subnigricant: radix lignosa haud altè dimittitur.

Reperitur in plerisque Italiae & Galliae montibus, in Histriae Alpibus, in Pannoniae superioris, siue Austriae, tum & in Hungariae, ac Bohemiae arduis siluis.

Nominatur à Plinio Cotinus lib. xvi. cap. xviii. Est, inquit, in Apennino frutex, qui vocatur Cotinus, ad lineamenta modo Conchylij colore insignis. Est tamen & *κοππος* Oleaster siue Olea siluestris, à qua frutex ille multum differt. Proinde Cotinus Coriaria rectè dici potest: placet nonnullis Scotinum appellari, quæ apud nullum veterum vox extat. Pannonij *Ἰάρβιαυβ* vocat. Existimatur verò & hic frutex Plinij esse Coggygia, de qua lib. xiiii. c. xxii. *Coggygia* his verbis agit: Similis (scilicet Vnedoni) & Coggygia folio magnitudine minor, proprietatem habet fructum amittendi lanugine (pappum vocant) quod nulli alij arborum euenit.

Sunt

Cotinus coriaria.

Chamelæagnus.

Elæagnus.

Rhus sil.
uestris.

Sunt autem huius folia, tenuiaque virgulta, vnà cum seminibus validè adstringentia, frigida, siccaque, veluti Rhus. Denfantur etiam coria non minùs feliciter & eleganter huius fruticis foliis, ac tenuibus virgultis, quàm cum Rhoë.

Radix ad tincturam (vt refert Anguillara) utilis, rubente colore lanas pannolque inficiens. Quod Plinius haud ignorauit, ad lineamenta modo Conchylij colore insignem fruticem hunc (radice nempe) esse reterens.

De Chamelæagno. CAP. XX.

CHAMELÆAGNVS humilis & exiguus est frutex, cubiti altitudinem, rarò attingens: ramulos promit nonnullos: foliola circa hos latiuscula, oblonga, Myrti foliis haud multùm dissimilia, sed duriora, & subinde longiora: è sinu foliorum flores spicati exigui luteoli exeunt; quibus semina succedunt alpera, cacumine pungentia, in racemi exigui & oblongi formam cohærentia, oleoso succo per maturitatem redundantia: radix subest lenta & dura. Totus frutex cum grauitate quadam odoratus est, præsertim semen, & eius oleosa pinguetudo.

Gaudet locis incultis & ericastris, aliquantulum aquosis ac palustribus. In Britannia plerisque locis, & apud Brabantos ac Flandros non rarò occurrit.

Maio ac Iunio flores apparent: Iulio & Augusto semen perficitur. tunc collectus fruticulus ad forum vnà cum fructu inferitur.

Brabanti ac Flandri Gagel appellant, nonnulli Myrtum Brabanticam, & Pseudomyrsinen: Cordus Elæagnum: nobis Chamelæagni vox placuit. Elæagnus siquidem Theophrasto describitur fruticosa, Vitici similis, folio molli ac lanuginoso, flore Populi: qualis haud est à nobis descripta.

Nomen apud Veteres, quod sciamus, non inuenit, nisi sit Rhus siluestris Plinij, de quo lib. XXIIII. cap. XI. Herba est, inquit, siluestris, cauliculis breuibus, quæ venena & tineas pellit.

P. Pena & M. Lobelius alium omnino pro Rhu siluestri fruticem exhibent, ad coria præparanda etiam vtilem, ramulis quadrangulis luxuriantem: virentibus frequentibus toliis exornatum, Myrti aut Rusci similibus, cuius semen in angulosis valuulis spiræ aut cochleæ modo conuolutum gignitur: quod minùs quàm Kali herba sit.

Familiare esse referunt Narbonensi Gallia, & iuxta Lani fluminis ripas siue margines copiosum frequensque nasci.

Sed ad Chamelæagnum reuertimur: huius semina impensè calida ac sicca sunt, ad tertium vtriusque gradum accedunt. Folia quoque calida

calida & facultate sicca sunt, sed multo minùs. Fructus cerebro molestus: ceruissæ inter coquendum additus (quod à plerisque fit) admodum caput tentantem, & citò ebrietatem adferentem eam reddit. Totus frutex cum fructu aridus, vestimentis interpositus, à tineis & vermibus ea tuetur.

De Lantana siue Viburno. CAP. XXI.

Lantana.

INTER humiles frutices & Lantana numeratur. Virgas lignosas siue tenues caudices edit bicubitales, aut altiores, digitalis aut pollicaris crassitudinis, lentos, flecti faciles, frangi que contumaces, cortice albicantes: folia verò magna, lata, ambitu siue marginibus crenata, vimis magnitudine & forma ferè similia, sed hirsuta & dum vigent candida, rubentia verò cum citò casura emarcescunt, quæ ex singulis ramulorum geniculis bina ex aduerso coherent: flores racematim enascuntur candidi: acini succedunt in vnam congesti, Lentis magnitudine ac similitudine, vtrimque leuiter compressi, qui initio virent, inde rubent, per maturitatem nigricant: radix per summa cespitum huc & illuc diuagatur.

Locis frutescens, asperis, ac petrosis, in montibus ac siluis etiam prouenit: Italia, Germaniæ ac Galliæ nota.

Æstate flores visuntur: bacca siue acini sub Autumnum ad maturitatem perueniunt: Vere noua folia exeunt.

Itali vulgò *Lantanam* nominant: Gallis *Viorne* dicitur. Creditur esse Viburnum, quod humilem lentumque fruticem Virgilius Bucolicôn Ecloga prima ostendit, Romam commendans urbem:

*Verùm hæc tantùm alias inter caput extulit vrbes,
Quantum lenta solent inter Viburna Cupressi.*

Sunt autem Lantanæ & folia & bacca refrigerantis, resiccantis, & adstringentis facultatis.

Ad tonsillarum & gutturis, omnesque oris cum inflammatione tumores decoctum initio vtiliter gargarizatur: laxiores gingiuas contrahit & dentes firmat. In lixiuio eadem decocta capillos denigrant. Acini facultate respondent, quorum aridorum puluis alui fluores, sanguinisque profluvia, tum & muliebria cohibet. Ex cortice radice aliquamdiu sub terra macerato, ac deinde decocto tusoque, viscum ad aucupia parari posse sunt qui referant ac affirmant.

De Buxo. CAP. XXII.

BVXVS parvæ arboris similitudine assurgit, caudicibus subinde humani cruris, raro femoris crassitudine: ramosa est: folia verò habet magnitudine Myrti ferè, sed duriora crassioraque, rotundis longiora, læuia, ac resplendentia: flosculi herbacei sunt: fructus rotundiufculi, ingustabiles, & omnibus animantibus inuisi: vt & Theophrastus lib. III. testatur. Materies ligni durissima ac densissima quidem, sed ad opera quæuis conueniens, & valde tractabilis, grauissima quoque, & in aqua subiidens, colore luteo pallescens, cariem ac teredines non sentit.

Huius verò & alia quædam species humilis existit, quæ ad duos aut tres pedes tantummodò attollitur, sed in latitudinem diffunditur: ramuli huic numerosi tenues admodum: folia verò rotundiora & dilutiùs virentia.

Argentia & umbrosa Buxus loca amat: nascitur in altis quoque ac rigentibus montibus.

Perpetuò autem viret, nec frigora horret: Aprili noua germina promit, atque subinde flosculos.

VV

Buxum

Buxus.

Virga sanguinea.

Θυλιγγε-
νία.

Buxum autem Græci *πύζον* vocant: Germani Buchsbaum: Belgæ Burboom: imperitum verò vulgus *Dainboom*: Itali *Foffo*: Galli *Buys*: Angli *Bore*: Bohemi *Duffpan*.

Minor *χαμηλὸς* ac Humibuxus dici posse videtur, aut humilis Buxus.

Buxi folia, quantum quidem gustabilis qualitas ostēdit, cum siccitate quadam adstringunt; vsum tamen nullum in Medicina habent: nam quòd quidam huius comam tusam apoplecticis propinent, ratione caret; nam fructus vel odore frequenti, quem tamen exiguum habet, cerebro ac capiti molestus est. Multum verò & à veritate aberrabit, qui huius scobe, ligni Guaiaci loco yti voluerit.

De Virga sanguinea. CAP. XXIII.

VIRGA sanguinea ab Italis dicta, Corno assimilis est, in arborem tamen non excrevit, sed fruticosa permanet: virgulæ eius nouellæ geniculatæ sunt, ac obscure purpureo colore rubent: intus verò medullam albidam ac fungosam habent, veluti Sambuci: vetustiores verò caudices, ligni materia dura ac ossea, Corno non cedunt, quam & albidam habent: folia qualia Corno, lata, virentia sunt ac nervosa, quorum pediculi etiam rubent, quandoque & quadam intercurfantes venulæ: fastigiantes umbellæ floribus albidis grauidæ sunt: baccis verò initio virentibus, cum verò maturæ fuerint nigricantibus, sapore ingratis, & volucrum nulli desideratis.

In dumis ac sepibus crescit, ponè agros ac filuas.

Vere, Aprili mense flores exeunt: fructus Autumno maturitatem consequuntur.

Italis vulgò *Sanguino* & *Sanguinello* vocatur: Petro Crescentio *Sanguinus*: Matthiolo *Virga sanguinea*. Extant pauca de *Virga sanguinea* apud Plinium lib. XXIII. cap. x. Nec *Virga*, inquit, *sanguinea* felicior habetur: cortex eius interior cicatrices, quæ præsanauère, aperit. Difficile aut fortassis etiam temerè fuerit, ex his paucis verbis, Plinij *Virgam sanguineam* eadem cum *Sanguino* affirmare. Germani hanc *Hartriegel* nominant: Belgæ *Wilde Cornoelle* id est, *Cornum siluestrem*: & Gallicè *Cornellier sauvage*. Valerius Cordus *ῥόδον αγρία* facit, id est, *falsam* siue *spuriam Cornum*. Videtur verò & hæc esse Theophrasti *θηλυκεγρία*, siue *Cornus femina*. Virgulas hæc habet paruas, medullam intus continentes, non veluti maris duras ac solidas: fructum verò *ἀλεγοῦν*, hoc est, esui haud idoneum, & serotinum, vt qui post Autumnii æquinoctium demum perficiatur. Ac talis quidem *Cornus siluestris* siue *Virga sanguinea*, cuius noui ac tenelli termites rubentes medullam intus, vt scripsimus, habent; fructus verò ingrati, & qui tardè maturentur.

Partium

Partium dissimilariū baccæ istius sunt : quasdam enim habent calicas, amaras, & exte-
forias: plurimas verò frigidas siccas, acerbis & adstringentes: vsum tamen in Medicina nul-
lum habent. Matthiolus ex baccis prius decoctis, deinde prælo subditis, oleum exprimi re-
fert, quo Ananienfès rustici in lucernis vtantur. Quod verò de cortice Virgæ sanguineæ Pli-
nius scribit, id præstare posse corticem huius Corni siluestris siue Virgæ sanguineæ, nec com-
pertum, nec verisimile est: Ait enim, vt iam retulimus, corticem eius interiorem cicatrices,
quæ præsanauère, aperire.

De Euonymo. CAP. XXIII.

Euonymus.

HA V D procerus frutex Euonymus est,
Mali Punicæ magnitudine : ramulis
plurimis diffunditur. veteres caudices cor-
ticibus inalbicant : recentiores ac non ita
dudum enati virent, & quibusdam à corri-
ce eminentiis quadrangulares apparent : li-
gni materies dura, ex dilute luteo albida:
folia oblonga, lata, tenuia, ac mollia sunt:
flosculi albidi quini senive, ex tenui pedi-
culo vmbellæ ferè instar cohærent : fructus
quadrangularis, rubens, quatuor continet
grana albida, quorum singula luteo conte-
guntur cortice, qui detractus luteo inficit
colore.

Locis incultis ac frutetosis exit, circa aspe-
ros colles & aggeres : non rarò & agris pro
sepimento est vnà cum Rubis aliisque sen-
tibus.

Aprili mense flores, fructus sub finem
Augusti aut Septembri mense maturi ap-
parent.

A Theophrasto hic frutex *ευώνυμος* ap-
pellatur, & lib. III. De stirpium historia ab
ipso describitur : nonnulli Anonymos pa-
rum rectè legunt. Petrus Crescentius Fusa-
num appellat, quòd ex huius ligno fusi
fiant : atque ex eadem causa à Germanis
Spindelbaum, plerique tamen Hahnrodlin
dicunt: Brabanti verò Papenhout: Itali Fusa-
no: Galli Fusin, & Bonnet de prestre: Angli

Spindel tree. Qui hanc *Ζύγαν* siue Iugalem faciunt, à vero recedunt : Zygia siquidem
Aceris est species, vt infra dicitur.

Perniciosus autem hic frutex ouibus est, vt Theophrastus scribit, capris verò & nociuus.
Fructus huius, inquit, oues enecat : similiter & folium ac fructus capras maximè interimunt,
nisi infra supraque purgentur. Fertur verò hic fructus homini exhibitus, & per superna ac
per inferna purgationem moliri, si terni aut quaterni fructus dentur.

De Frangula. CAP. XXV.

COMPLURES à radicibus rectas virgas edit Frangula, x. aut XII. pedes altas, pollicaris
crassitudinis, in ramulos nonnullos diuisas; quarum exterior cortex niger est, qui verò
ligno proximus subest, luteus, ac luteo quoque Croci colore tingit. ligni materies candida
& fragilis, rufescente quadam medulla media. folia sunt qualia Alni vel Cerati, nigriora
tamen & paulò rotundiora: flosculi inalbicant: baccæ rotundæ fructus sunt, in quibus fissura
quædam apparet, quasi ex duabus in vnã coaluissent, colore initio virentes, deinde ru-
bentes, postea nigricantes; nuclei verò in his duo sunt exigui: radix per summa cespitum
vagatur.

In siluis apud Brabantos frequens est, præsertim humidioribus ac vliginoso solo sitis.
Reperitur & in Germania ac Bohemia.

Vere noua folia & flores nascuntur, Autumno baccæ.

V V 2

Alum

Frangula.

Alnum nigram fruticem hunc sunt qui vocitent: alius Frangulae nomen magis placet: Petro Crescentio Auornus est: Brabatensibus *Sporikenshout* / & quandoque *Pijthout* / quod pueri ex his sibi tela conficiant: Germanis *Faulbaum*: Bohemis *Kruffyna*.

Interior autem huius cortex apud rusticos nonnullos in usu est, qui eius utuntur diluto, quando corpus expurgare cupiunt. Expurgat autem crassos pituitosos humores, tum & biliosos: & non modò per inferiorem sedem, sed frequenter etiam vomitione, cum magna ventriculi perturbatione ac molestia. Rusticorum idcirco magis est medicamentum, quam urbanorum; ac eorum qui crassa victus ratione utuntur, quam delicatè viuentium. Sunt verò & qui afferant, corticem aridum mitiorem esse, & minores molestias excitare: recenti siquidem ac nondum reficcato humiditatem quamdam superfluum adesse, quae torsiones adferat ac vomitiones excitet, ventriculumque perturbet.

Idem verò cortex in vino aut aceto decoctus collutione dentium dolores mitigat: aduersus scabiem & cutis foeditates etiam commendatur.

Folia latum feruntur bubus, ac praecipue vaccis pabulum, quae horum pastu lac reddunt copiosius.

De Colutea. CAP. XXVI.

FRVTICOSA quoque stirps Colutea est, hominis altitudinem superans; caudicibus lignosis non admodum crassis, qui in tenues ramos sparguntur: folia oblonga sunt, ex pluribus ad vnum neruum composita, veluti Viciae, sed maiora; quorum singularia cum particularibus Foenograeci conuenire possunt: flores lutei sunt instar Genistae, succedunt siliquae vesicularum instar distentae, ac veluti vento inflatae, colore nonnihil purpurascens; in quibus semina dura, nigra, plana, ac Lentibus proxima.

Hortensis apud Belgas est stirps, & semine nascitur: citò perficitur: tertio anno flores & fructus facit.

A Maio in multam aetatem floret: interea siliquae maturum semen praebent.

Frutex hic à Theophrasto Graecè *κολούτεια* per *ou* diphthongum in secunda syllaba dicitur: Latine, interprete Gaza, Coloutea, aut Colutea: Germani *Welsch Emsen*: Gallicis *Baguenandier*. Falluntur qui Senam esse rentur: idcirco & improprie Belgis *Seneboom* vocatur.

Differens autem haec Colutea est ab altera *κολούτεια* per *u* secunda syllaba: Colytea siquidem haec, ut Theophrastus lib. III scribit,

Colutea.

Colytea.

bit fruticosa & ἄγριος, id est, odorata, & multiramosa est, inuentu rara, non frequens; folium habet Laurinum veluti latifoliae Lauri, rotundius tamen ac maius, simile apparet Vmii folio, sed oblongius, colore vna parte herbido; inferiore vero albido ac neruoso, cortice non laui, sed veluti Vitis vestitur: ligni materies, dura solidaque: radices per summa vagantur graciles, solutae, crispae, & valde luteae: florem fructumque dicitur non proferre. Et de Colytea quidem haec.

At Coluteae fructum siue semen, quod in siliqua nascitur, mirum in modum oues pinguefacere, Theophrastus scriptum reliquit.

De Anagyri. CAP. XXVII.

Anagyris.

Eghelo.

A NAGYRIS exiguae arboris instar frutex est, ad hominis altitudinem, aut interdum amplius assurgens: ramos a caudicibus suis fundit complures, subinde tenues, quorum cortex saturato virore nigricat. Folia circa hos ab vno pediculo terna, Trifolij Asphaltitis æmula, dilutiùs tamen superiùs virentia: flores oblongi, auri colore lutei, Genistæ per similes, bini ternive quoque cohærentes: siliquæ succedunt pollicem latae, in quibus renum forma Phaseolis similes duri fructus, sed minores, initio albidi, deinde purpurascens, postremo è cæruleo nigricantes. Ingrato autem huius folia ac flores odore sunt, veluti Spatulæ foetidæ, adeoque graui, vt & prætereuntibus molestus sit.

1.

In plenisque Galliae Narbonensis, tum & Hispaniae locis absque cultura gignitur; tum & alibi secus vias, veluti in Creta insula, vt Bellonius refert.

Primo quoque tempore flores producit: semen cum vna, Dioscorides inquit, durefcit.

Græcis ἀνάγρις, aut ἀνάγρις, quæ & incorrupta adhuc vox in Creta permanet: Latinis Anagyris: à nonnullis vero & ἀγοπρις, aut, vt inter nothas scribitur, ἀγνάκοπρις.

Existit vero & alter huic haud multum dissimilis frutex, non raro arborefcens: folio quoque Trifolij, floribus luteis, racematim palmi longitudine digestis, siliquis ac semine vti prioris; qui non modò graui, sed & omni destitutus est odore.

2.

In siluis ac montibus haud procul Tridento frequens nascitur.

Vulgò apud Ananienfes Eghelo dicitur. Refertur hic ad Laburnum, de quo Plinius

VV 3 lib.

Laburnum lib.

lib. XVI. cap. XVIII. Alpina hæc arbor est, nec vulgò nota, cuius florem cubitalem longitudine, apes non attingunt. Repugnat autem Matthiolus, qui mauult Anagyridis alteram speciem statuere, quàm Laburnum esse concedere: floris siquidem racemum, ait, non cubitalem, sed palmi tantum modò longitudinis esse: apibus verò flores gratos affirmari, quæ à Plinij dissentiant verbis.

Ceterùm Anagyris, vt Galenus scribit, exsiccantis ac digerentis est facultatis. Folia, Dioscorides ait, tenera trita cœdemata reprimunt imposita: cum passo verò drachmæ pondere bibuntur aduersus asthma, & si mentes, secundæ, aut fœtus hæreat; ad capitis verò cum vino dolores. Radicis succus digerit ac maturat; semen comestum vomitiones cit. Quod non modò graueolentis Anagyridis, sed & alterius Eghelo dicti, vt Matthiolus scribit, facit.

De Arbore Iudæ.

CAP. XXVIII.

Arbor Iudæ.

Sycomorus

Cercis.

INTER frutices numeranda venit & Arbor Iudæ dicta, non nisi cultura arborefcens; qua accedente, haud difficulter arboris asurgit modo: è caudice lignoso ramulos nonnullos promit, corticibus è purpura nigricantibus; à quibus flores in breuibus pediculis exeunt forma Ochri, sed colore eleganti purpureo rubentes, quandoque & cædidi, ramulorum cortice & vnâ albicante: folia rotunda sunt, Afari fere similia, sed molliora, tenuiora, dilutiusque virentia: siliquæ succedunt floribus digitum longæ ac latæ, planæ, tenues, compressæ; in quibus semen planum durumque veluti Lentis.

In nonnullis Hispaniæ prouinciis in sepibus ac dumis reperitur: Italiæ quoque montes, ac Narbonensis Galliæ agri hoc non destituuntur frutice.

Flores primo tempore erumpunt, & prius quàm folia; siliquas æstas maturat.

Vulgò Arboris Iudæ nomen inuenit. Sunt qui Sycomoron appellauerint, quòd videlicet è crassioribus ramulis flores ac siliquæ dependant: sed legitima Sycomorus fructu Ficum refert, & folia habet qualia Morus arbor, vnde illi nomen. Ab aliis *κερκις* creditur esse, de qua his verbis Theophrastus: Cercis fructum in siliqua facit.

Quæ aded pauca sunt verba, vt ex his nihil certi haberi queat: plures etenim in

siliqua fructum ferentes frutices sunt. Galli *Gvainier*, quasi vaginulam, appellant. Hispanorum plerique *Algorouo loco*, id est, siliquam siluestrem aut fatuam: alij *Arbol d' amor*, propter elegantiam.

Matthioli
notatur

Incompertæ autem & incognitæ huius fruticis vires sunt & facultates: nam quòd Matthiolus hanc Acaciam (additis præter veritatem spinis) faciat, figmentum est.

De Ceratonia.

CAP. XXIX.

CERATONIA ex fruticum arborumque siliquas ferentium numero quoque est: mediocris autem magnitudinis arbor, valde ramosa, foliis oblongis ex aliis pluribus coaceruatis, veluti Fraxini, sed particularibus eorum latioribus, durioribus, rotundioribusque: fructus oblongæ sunt siliquæ, pede longiores, pollicem latæ, planæ, crassæ, in quibus semina plana lataque: siliquæ ipsæ sapore dulces sunt, & à nonnullis eduntur; sed non prius quàm dudum collectæ & resiccatae fuerint; nam virentes adhuc, etiam maturæ, ingrato sapore esui displicent.

In Apulia regni Neapolitani prouincia, tum & nonnullis Hispaniæ locis incultis gignitur. Nascitur verò & apud Indos aliosque Orientales populos, vbi siliquæ melleo adeo redundant succo, vt eo ad condituram Zinziberis, aliorumque fructuum vtantur, vt Matthiolus refert,

refert,

Ceratonia.

refert. Strabo autem lib. xv. Aristobulum referre ait, arborem esse in India non magnam, quæ magnas siliquas habeat, denum digitorum longitudine, mellis plenas, quas qui ederint, non facile feruari. Quod de recentibus, atque nondum resiccatis siliquis veritatem tantummodò fortassis habet.

Floret Ceratonia mox soluta hieme: Vere appetente fructus maturos subAutumnnum proferunt.

Arbori *κερατόνια* nomen est: Latinis similiter Ceratonia: Hispanis *Garono*.

Fructus siue reliqua *κεράνον* dicitur: Siliqua Latinis, aut Siliqua dulcis: in Officinis nonnullis *Xylocaracta*: in aliis *Carobe* aut *Carobole* vocibus Italicis: ab Apulis verò *Salequa* vocatur: Hispani *Alfarobas* aut *Algaronas*, & absque articulo *Garonas*: Germani *Sant Johans brot* id est, Sancti Ioannis panem, nec alio nomine vulgo Belgarum innouit.

Ceratonia autem exsiccantis est & adstringentis facultatis, sicuti & fructus, nonnihil etiam dulcedinis continens, vt Galenus auctor. Siliquæ autem recentes assumptæ stomacho aduersantur, vt Dioscorides ait, & aluum soluunt: resiccatae verò eandem sistant, & stomacho gratiores sunt. Vrinam quoque ciunt, sed præcipue vinaceis exemptis. Est autem prauis succi edulium, concoctu difficile, & quod non facile aut celeriter descendit.

Casia nigra.

De Casia nigra. CAP. XXX.

TAMETS I non frutex sed arbor sit Casia nigra, quia tamen siliquas profert, hoc loco describenda fuit, ne siliquarum feraces se iungerentur. Magna autem & procera est hæc arbor instar nucis Iuglandis: folia habet haud dissimilia, ex pluribus composita, sed singularibus magis acuminatis: materia arboris solida & compacta est, colorisq; nigri veluti Guaiaci; exterius verò cortice contegitur lutei aut buxei coloris. Fructus siliquæ sunt oblongæ, teretes, nigrae ac lignosæ, crebris ligneis membranis transversalibus interseptæ, inter quas, præter semina plana lataque qualia Siliquæ, & nigra dulcisque continetur medulla; quæ exempta inter medicamenta clementia locum inuenit.

In Ægypto hæc arbor frequens nascitur: præfertur Memphitica & Alexandrina.

Veteribus hæc arbor incognita, vel aded neglectim habita, vt eius non meminerint. Arabes vsu medullæ siliquarum cognito in pretio primi habuerunt, atque deinde posteriores Græci, vt Actuarius & eius ætatis alij, à quibus *κασία μέλαινα*, id est, Casia nigra appellatur. Est autem fructus, inquit Actuarius lib. v. eius fistulosus & oblongus, nigrum intus humorem

concretum gestans, qui haudquaquam vna continuatione coaluit, sed ex interuallo tenuibus lignolis membranis dirimitur.

Officinæ Cassiam fistulam, & Cassiam, per duplex ff, fistulam nominant. At Veterum Cassia fistula, siue *σύειξ* Græcè, cortex ille odoratus est, fistulæ oblongæ ac teretis instar conuolutus: quem nunc Officinæ Canellam vocant, & quo legitimi Cinamomi loco vtuntur.

*Cassia
syrinx.*

Ceterùm medulla Cassiæ nigræ, cuius est vsus, humida est ordine primo satis intenso: in calore verò parum medium temperatumque excedit. Vim habet leniendi, & aluum clementer subducendi: fæces educit, & humores qui circa primas venas hærent, idque citra torsiones & molestiam, sed tamen ventriculo minus grata, facillè nauseam excitat. Admiscetur idcirco à nonnullis ei vel Aloë, vel Hierè picrè puluis nondum melle addito: sic verò & ventrem magis subducit, & ventriculo minus nocens redditur. Alij Rhabarbarum addunt, & ita quidem cholagogum fit medicamentum, atque febricitantibus ac tertiana laborantibus vtile. Possunt & alia admisceri pro conditione morbi & laborantis. Calculosis quoque ac nephriticis hæc quoque admodum conueniens est, præsertim admixtis nonnullis diureticis, sed non vehementibus: dolores siquidem sopit, vias laxat, & ad calculi aut arenularum faciliorem descensum ac exitum non parum confert.

Tam benignum autem, vt Mesues ait, & innoxium hæc medulla est medicamentum, vt cuiuscumque tandem ætatis hominibus, ac etiam pueris, tum & grauidis ac puerperis turò exhiberi queat. Foris admota cutis asperitates mitigat, & inflammationibus imposita ad suppurationem adiuuat.

STIR-